

Phẩm 12: XA-NẶC

Bồ-tát lòng Từ khắp
Rèm mi màu xanh biếc
Vừa rơi lệ vừa nói
Hết lòng với Xa-nặc
“Bỏ bao vàng, chuỗi ngọc
Rút kiếm như rắn vung
Tự cắt tóc trên đầu
Trời kính mang tóc đi.

Cỡi anh lạc báu trao Xa-nặc”
Ý kính quỳ xa và bảo rằng:
“Đem bảo châu này dâng chúa thượng
Lòng thành khải tấu chớ lo lắng
Có tâm sợ chết thật khổ lắm
Mới làm Vương phụ mất chỗ nhờ
Chưa về dưới gối đền ân dưỡng
Đã khiến Mẹ hiền sinh cõi trời.

Chưa tròn cha con
Trả ân nuôi dưỡng
Sợ chết đau khổ
Vào non diệt ý
Biết sinh tử ác
Rất nhiều sự việc.
Tính ta vốn điều
Buộc lòng trái lệnh
Như cha từ ái
Mà thương xót ta
Ta cũng từ kính
Tôn trọng cha già.
Nay người, Xa-nặc
Nên hiểu nghĩa này
Sao còn phiền lụy,
Giải bày rộng rãi
Thong thả dồi dào
Những lúc vui sướng
Bạn lành, họ hàng
Rất là dễ được,
Gặp khi hoạn nạn
Bạn lành khó gặp
Hay đem điều lành
Giúp người gian nan,
Hoặc có tội tớ
Chẳng mong ân ái
Khổ nhọc phục dịch

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

*Không thể kham chịu.
Như người Xa-nặc
Có thể chịu ân
Hoạn nạn có khanh
Cũng khó gặp được.
Phàm người ở đời
Trong lúc vui sướng
Xa lánh người ngoài
Về đây làm bạn,
Người gặp khốn đốn
Trong lúc khổ nàn
Cốt nhục sâu dày
Cũng chẳng ngó ngang.
Ta xét trước đây
Dòng họ Thích này
Tiếng vang bốn cõi
Phong tục nhà riêng
Những người trước ta
Vào núi rừng tu
Các Thích tử cũng
Không nên cười ta.
Đem tài bố thí
Rất nhiều người làm
Không ai có thể
Pháp lành thí khắp,
Hay đem pháp lành
Thí, cho rộng rãi
Trong vô số kiếp
Thật khó gặp gỡ.
Như khanh, Xa-nặc
Nay trở về nhà
Tâu với vua cha
Quyết đoán của ta:
Người đời nhờ biết
Dứt bỏ ái dắm
Ái dắm đã dứt
Thì không còn lo.
Ta thấy khắp đời
Đều chìm đắm cả
Khổ não lo lắng
Vực sâu, biển khơi,
Sở dĩ bỏ nhà
Muốn dứt già, bệnh
Chẳng nên não nhau
Thêm nhiều lo khổ.*

Người sống trên đất
Thường theo đuổi người
Khổ già, bệnh, chết
Rất là tệ hại,
Ai mở tâm được
Tin chẳng lo sợ
Vung dao ác tặc
Đuổi người chạy đi.
Nếu chẳng tự khuyên
Mở ý xa lìa
Gia đình thân tộc
Ân ái đắm nhiễm
Ắt sẽ gặp phải
Hoạn nạn chia ly
Chết không hề lựa
Sang hèn, hiền ngu.
Bà con ân ái hợp
Ắt sẽ phải chia lìa
Sau chẳng sớm cầu độ?
Không còn chết chia lìa
Nếu vua mang ý này:
Con chưa đến lúc tu
Làm lành đâu đợi lúc
Mạng như đuốc gặp gió.
Cạn tình với vua cha
Xa quỳ, chấp tay tâu:
“Thế gian gặp khổ lớn
Không người nghĩ thoát khổ
Con đã thoát già, bệnh
Đạt được sự vui nhất
Đế Thích hưởng năm dục
Không bằng con thọ vui.
Sở dĩ lìa thân tộc
Mong sau được lợi lớn
Muốn khiến mọi chúng sinh
Diệt hẳn ghét, lìa yêu.
Khanh biết ta vốn hiền
Vua cha yêu ta lắm
Xa-nặc hãy tìm cách
Can vua, giải lo buồn.”
Xa-nặc nghe lời dạy
Ngạc nhiên, lòng buồn bã
Sợ hãi run bần bật
Tim như bị tên độc
Mưa lệ rơi lả chả

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

*Quỳ thẳng, khóc than nói:
“Vì sao dòng Chuyển luân
Nay tiêu hết bởi Ngài
Miệng Ngài thường hay nói:
Cho đi, cho nữa đi!
Nay lại đi ăn xin
Sao chẳng thẹn với đời?
Ngài tính nhu, thân đẹp
Nay lại ăn mặc xấu
Vốn như hoa sen nở
Nay lại tướng lửa thui
Giờ Ngài hãy mau bỏ
Tâm kỳ lạ đó thôi!
Rấn độc vào ở nhà
Phải tìm đuổi nó ra!
Nay không xét ý vua
Chẳng nghĩ lòng vua buồn
Chẳng lo vua phiền não
Như ngày mất ánh dương,
Chẳng nghĩ sẽ có việc
Con đức hạnh dịu dàng
Mong đúng thời mưa thấm
Lại đổ lửa dòng Thích.
Cha hiền từ như thế
Dem lòng tốt nuôi Ngài
Bỗng rời bỏ vua cha
Như khinh thường, mất thiện.
Dì nuôi dưỡng như mẹ
Quan hệ như thân sinh
Xin Ngài chớ bỏ quên
Như tâm kẻ phản phúc.
Các thân tộc như thế
Và anh em, xóm làng
Xin chớ bỏ hội ấy
Như kẻ tiếc tài sản.
Ngài già biệt thành rồi
Người trong nước buồn lo
Như rồng gặp chim vàng
Cả nước động như thế.
Khi Ngài sinh khắp nước
Tốt lành như cõi trời
Nay Ngài bỏ vào núi
Đau khổ như đọa ngục.
Trước ban đức cho nước
Như ngày đông trời ấm*

Sau ban lửa lo buồn
Như lửa hạ lan ra.
Ôi! Khổ thay! Vô đức
Xét là trời làm mê
Đem ngựa lại cho Ngài
Khiến cả nước buồn lo;
Đem nước mắt cho dân
Lòng lo, miệng khẩn cầu
Từ vua đến trai gái
Mây lo sâu che phủ.
Tiên sư dạy lễ nghi
Phải thương khắp chúng sinh
Buồn cha mẹ, nòi giống
Mình giữ đạo gì đây?
Voi ngựa cúng cả ngàn
Nếu thương xót chúng sinh
Ví như lờng hai đức
Phước lành nặng muôn ức.
Nay vua cầu con quý
Thân già nặng lo buồn
Làm liều không suy nghĩ
Như voi hoang mất con,
Khóc thương mắt mờ đỏ
Mất ngủ đổi dung nhan
Nay vua buồn than thở
Như chim núi mất con:
“Ta còn sống làm gì
Mất đi con thân đức
Do con, bị phiền não.”
Vua sẽ nói như vậy.
Mặt vua đầy u thảm
Nay sao nữ trái đường
Khi ngủ nghỉ tại cung
Trướng báu nệm êm dịu
Bao gối quý thêu đẹp
Năm âm dõ giấc nồng
Nay gối tay, trái cỏ
Chim hót ngủ sao yên?
Nếu người nghe hỏi thế
Dù tâm bằng kim cương
Lòng họ cũng phải xé
Huống bà con, người quen.”
“Người chớ bỏ chí ta
Người hầu ta lao nhọc
Về đi! Ngựa Kiên-trắc!

*Ta ở lại núi rừng.”
Ngựa nghe Thái tử nói
Mắt rơi lệ như mưa
Quy xuống đất hí thảm
Lưỡi liếm chân thiết tha.
Dùng tay, vuốt trăm phước
Thái tử xoa đầu ngựa
Giống như hiểu bạn tốt
Rằng: “Biết người siêng mà!”
Xa-nặc tâu Thái tử:
“Đã quyết ý bỏ nước
Chớ bắt tôi trở lại
Xa Ngài sống làm gì,
Nhớ Ngài tâm nóng bức
Lòng nào trở về nhà?
Bỏ Ngài chốn hoang vắng
Làm sao tự vui riêng?”
“Người hãy dẫn ngựa về
Có thể còn gặp Ta
Việc thành sẽ về nước
Không thành, nguyện chết khô.”
Xa-nặc khóc trở về
Dắt ngựa theo ven đường
Ngoảnh nhìn không biết chán
Dẫm đất cứng trở về.
Ngài bỏ nhà xuất gia
Nguyện đến chỗ bất động
Muốn tất cả chúng sinh
Đều kịp về nơi đó.*

M